

סדר הלימוד ליום ב אדר [יום 150 בשנה]

ובא ראה, כל מה שנסתר מן העין ולא נתנה לעין רשות לשלט בו, לא תוכל לשלט בו העין, פרט לאשר בכחילת העין בדברים ידועים. ומשום כך, הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך. ובא ראה, כל האבנים הללו יעמדו במקומן ויהיו יסודות כבראשונה, ויסוד של ספירים (אחרים) יעמדו במקום אחר סביב, לרחב ולארך. זהו שכתוב ויסדתיך בספירים.

בזמן שיקים הקדוש ברוך הוא את ביתו, באותו זמן מה כתוב? (שם כה) בלע המות לנצח. בלע, כמו שאמרנו (איכה ב) בלע ה' ולא חמל. אותה כוס ששתה זה, ישטה זה.

ואם תאמר, אותו בלע הוא לזמן ידוע וקצוב כמו ישראל – לא כך! כתוב לנצח. מה זה לנצח? לדורי דורות, ולא כמו ישראל, ולא כאותו הזמן שהקים משה את המשכן. אלא לנצח – לעולמים.

ואז הקדוש ברוך הוא יקים את כנסת ישראל, והוא יקים עמודים וספים, וכל אותן תקרות הבית בתקוניו (בזק), לעולם ולעולמי עולמים. וכתוב (ישעיה נד) הרחיבי מקום אהלך וגו', משום שיבלע הצד האחר ולא יקום לעולמים. ואז, (שם כה) וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר.

ויקם משה את המשכן, באותו הזמן שהעמודים הללו הוקמו ונתנו במקומם, באותו הזמן התרפו והעברו ממקומם העמודים במקומו של הצד האחר, ועל זה ויתן את אדניו.

מה זה ויתן? אלא למדנו שראה משה לפניו את סמא"ל הרשע, שהיה הולך אליו לקטרג לו, ואז החזיק בו משה וקשר אותו לפניו, והקים את המשכן ונתן את התומכים שלו, שכתוב ויתן את אדניו. ויתן – בכח, שלא יוכל אדם אחר לשלט עליו ולתת תומכים במקומם כמשה, שהרי בחזק רב הקים אותו משה.

באותו יום שהוקם המשכן, כשהתחיל משה להקים אותו, זה היה באחד בניסן, ובאותו זמן החזק של הצד האחר היה בעולם, שהרי בימי ניסן, ראש השור הוא באבוס (עלה לגג), שנינו. ובניסן התחיל משה וראה את סמא"ל הולך סביבו לערוב אותו, והתגבר

עָלֵינוּ מִשָּׁה, וְאִזּוּ – וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו. הוּא הִתְחִיל וַנִּתֵּן לְמִטָּה, וְהִתְחִיל מִי שֶׁהִתְחִיל וַנִּתֵּן לְמַעְלָה זֶה כְּנֶגֶד זֶה.

בַּיּוֹם שֶׁהוּקָם הַמִּשְׁכָּן הַזֶּה לְמִטָּה, הוּקָם מִשְׁכָּן אַחֵר קָדוֹשׁ לְמַעְלָה, וְהַמִּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן הַטָּמִיר וְהַגָּנוּז הוֹצִיא אוֹרוֹת לְכָל צַד וְהוֹאֲרוּ הָעוֹלָמוֹת.

רַבִּי יוֹסִי שָׁאַל אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ, שְׁלֹשָׁה מִשְׁכְּנוֹת רָאִינוּ בְּמִקְרָא, שְׁכָתוּב (במדבר ט) וּבַיּוֹם הַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, כִּסָּה הָעֲנָן אֶת הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵי הָעֵדוּת, וּבְעֶרְבֹ בַיּוֹם הַזֶּה עַל הַמִּשְׁכָּן כְּמֵרָאָה אִשׁ עַד בֶּקֶר. הֲרֵי שְׁלֹשָׁה מִשְׁכְּנוֹת כָּאֵן. וְלָמָּה מִשְׁכָּן וְלֹא בַּיִת, שֶׁהֲרֵי בַּיִת צָרִיךְ וְלֹא מִשְׁכָּן?

פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה סו) כִּי אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְּאֵי וְגו'. בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָתוֹ וְגוּרְלוֹ וְקָרַב אוֹתָם אֵלָיו, וְהֲרֵי בְּאֲרָנוֹ שֶׁעָשָׂה מֵהֶם דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה, לְתַקֵּן אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּאַחַד – מַעְלָה וּמַטָּה, שְׁכָתוּב הַשָּׁמַיִם כִּסְּאֵי וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי. לְתַקֵּן מַעְלָה וּמַטָּה וְלִהְיוֹת אַחַד.

בֹּא וּרְאֵה, הַשָּׁמַיִם כִּסְּאֵי – זֶה הִרְקִיעַ שֶׁיַּעֲקֹב שָׂרוּי בּוֹ, שֶׁהוּא דִּיּוֹקָן עֲלִיּוֹן לְכִסֵּא (כִּסֵּא עֲלִיּוֹן לְדִיּוֹקָן) הָעֲלִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ. וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי – זֶהוּ הִרְקִיעַ שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ שָׂרוּי בּוֹ לְהַנּוֹת מִזֵּיו הָאֶסְפִּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. וּמִשׁוּם שְׁרוּצָה לְהִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר לְמִטָּה, אָמַר הַדָּם רַגְלֵי. אִי זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי – זֶה בְּנִין בַּיִת הַמְּקַדֵּשׁ. וְאִי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי – זֶה בַּיִת קָדֵשׁ הַקָּדָשִׁים שְׁלֹמֶטָה.

אַבְרָם בֹּא וּרְאֵה, כָּל זְמַן שֶׁהִלְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, הָיָה לָהֶם מִשְׁכָּן, עַד שֶׁבָּאוּ לְשִׁילָה וְהָיָה שָׁם. וְזֶהוּ סוּד לְהַמְשִׁיךְ זֶה בְּזֶה וְלְהַכְנִים זֶה בְּזֶה, לְהִתְקַשֵּׁר זֶה בְּזֶה כְּדֵי לְהָאִיר, אָבָל לֹא לְמְנוּחָה. שְׂזוֹ לֹא לְמְנוּחָה, רַק כְּשִׁיבְנָה בַּיִת הַמְּקַדֵּשׁ בִּימֵי שְׁלֹמֶה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֲרֵי אִזּוֹ הָיָא מְנוּחָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, מִשׁוּם שֶׁשָּׁם חִזַּק הַמְּנוּחָה, וְלֹא לְנִסְעַ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם.

וּמִשׁוּם כִּךְ יֵשׁ מִשְׁכָּן וַיֵּשׁ בַּיִת. מִשְׁכָּן – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וַנִּתְּתִי מִשְׁכְּנֵי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם. מַה זֶה מִשְׁכְּנֵי? מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיְהִיוּ אֲצֵל יִשְׂרָאֵל. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁכָתוּב וְלֹא תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם.

מה בין זה לזה? אלא משכן, כמו מלך שהולך לאהובו, ולא מביא את כל גדודיו עמו. כדי לא להטריח עליו, הוא בא אליו במעט חילות. בית – שאת כל חילותיו ואוכלוסיו, את כלם מביא עמו לדור באותו הבית. וזהו בין משכן ובין בית. בית המקדש הוא דיור של מנוחה לעולמים בכל אותן המרכבות, ובכל אותם הדיוקנאות, ובכל אותם המעשים כמו שלמעלה, לשבר (לחבר) את המעשים שלמטה כמו שלמעלה. משכן, בקטן הדמיות, במעשים קטנים, לנסע ממקום למקום, והכל בסוד שלמעלה.

בא וראה, כשצוה הקדוש ברוך הוא את משה על המשכן, לא יכול היה לעמד בו, עד שהקדוש ברוך הוא הראה לו את הכל בדמותו כל דבר ודבר. במה הוא הראה לו? באש לבנה ובאש שחרה ובאש אדמה ובאש ירקה. מה כתוב? (שמות כה) וראה ועשה בתבניתם ככל אשר מראה בהר. עם כל זה התקשה משה.

בא וראה, אף על גב שהראה לו עין בעין, לא רצה משה לעשות. ואם תאמר שהוא לא ידע לעשות או שחכמה לא היתה עמו – בא וראה, בצלאל ואהליאב וכל שאר אותם האחרים, אף על גב שלא ראו כמו משה, מה כתוב? וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה וגו'. אם הם שלא ראו עשו כך – משה שראה על אחת כמה וכמה. אלא משה, אף על גב שהסתלק מהמשכן מהעבודה שלו, הכל היה בידו ועל ידו, והוא נקרא על שמו, ועל זה כתוב וראה ועשה. **דבר** אחר – משה הסתלק מזה ונתן מקומו לאחר, עד שאמר לו הקדוש ברוך הוא, ראה קראתי בשם בצלאל, ואתו אהליאב. וכתוב, ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב. אם הכבוד הזה היה של משה, שהוא יעשה אותו – יתקיים בו תמיד (יותר תמיד).

ועם כל זה, כיון שהוא צוה ובמצותו נעשה, הוא עשה הכל. ועוד, כל מעשה אינו עומד אלא בסיוע המעשה, ועל כן ויקם משה את המשכן. רצו להקימו כל אותם חכמי הלב, ולא היה מתקיים, משום כבודו של משה, עד שבא משה והקימו. והרי פרושה.

ויקם משה את המשכן. רבי יהודה פתח, (מיכה ז) אל תשמחי איבתי לי כי נפלתי קמתי וגו'. מי איבתי לי? זו מלכות הרשעה ששונאת את מלכות הקדושה. ופסוק זה אמרה אותו כנסת ישראל, אל תשמחי איבתי לי כי נפלתי קמתי, מה שאין לה כך (לה כך)

במלכות אחרת, שפיון שתפל, לא תקום לעולמים. אבל כנסת ישראל – אף על גב שנפלה, תקום וקמה שאר הפעמים, שכתוב כי נפלת קמתי.

שְׁהָרִי כמה פעמים נפלה כנסת ישראל בגלות וישבה בין אותם שאר בעלי יריבות, ושאר העמים קמו על ישראל להשמדם מהעולם, כמו שנאמר (תהלים פג) על עמך יערימו סוד, וכתוב כי נועצו לב יחדו וגו', אמרו לכו ונכחידם מגוי. ועם כל זה – אף על גב ששאר העמים קמו עליהם, הקדוש ברוך הוא לא הניח אותם בידיהם, ואם נפלו – קמו, שכתוב כי נפלת קמתי. שְׁהָרִי הקדוש ברוך הוא מקים אותה תמיד.

וַעֲתִידָה כנסת ישראל לומר באותו זמן שהקדוש ברוך הוא יקים אותה מן העפר של הגלות ותסתלק ממנה: אל תשמחי איבתי לי כי נפלת קמתי. כי נפלת – בגלות והשתעבדו בני קמתי – בזמן הזה. ומשום כך, באותו זמן שמשוה הוציא את ישראל, כשעשה להם הקדוש ברוך הוא אותם הנסים והגבורות שעשה להם, אז – ויקם משה את המשכן, שְׁהָרִי על יד משה הוקם בכל זמן.

רַבִּי שמעון פתח ואמר, (יחזקאל א) בלכתם ילכו וגו'. בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו. בפסוק זה יש להתבונן בו. בלכתם ילכו, וכי לא ידענו שבלכתם ילכו ובעמדם יעמדו? אלא בלכתם של מי? בלכתם של החיות, כשהן הולכות, אותם האופנים ילכו, כמו שנאמר ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם. ועל כך בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו, משום שכל מסעיהם של אותם האופנים אינם אלא במסעות של החיות, וקיומם אינם עומדים במקומם, אלא הכל תלוי בחיות. וכן כתוב, ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים לעמדתם, משום שחיות ואופנים הולכים כאחד.

ובא ראה, עשרים וארבעה משקופים של המשמרות העליונות עומדים בתוך משקוף אחד שבצד מזרח. לפתח הזה שומרים עשרים וארבע משמרות טמונות בתוך תקף השלהבת שעוטרות וסובבת לתוך אותו המשקוף מאותו צד מזרח.

וארבעה ועשרים עמודים תחתיהם, ועל אלו העמודים עומדים עשרים וארבעה עמודים, ואלו הם שתמיד עומדים, ולא פורחים לתוך האויר כמו אותם האחרים, ואלו הם שנקראים

עומדים, כמו שְנַאָמַר (זכריה ג) וְנָתַתִּי לָךְ מֵהַלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים
הָאֵלֶּה. וְאֵלוֹ הָעֹמְדִים עֹמְדִים עַל אוֹתָם תּוֹמְכִים, בָּהֶם סוֹבְבִים
לְהִתְקִים בְּמִקּוֹמָם.

בְּשֵׁהֶעֱמוּדִים הָלְלוּ עֹמְדִים עַל מְקוֹמָם, כָּל הַשְּׁלִיטִים שְׁעֹמְדִים
עֲלֵיהֶם מְעוֹפְפִים וְטָסִים בְּכָל הָעוֹלָם, וְהַעֲיִנִים
מִשְׁגִּיחוֹת, וְהֵם מְקַשְׁיבִים לְקוֹלוֹת וּמַעֲלִים דְּבָרִים לְמַעַלָּה, כְּמוֹ
שְנַאָמַר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל. וּמִשׁוֹם כֶּף אוֹתָם הַתּוֹמְכִים
עֹמְדִים בְּקִיּוֹם תְּמִידִי.

בֵּא וּרְאֵה, בְּלִכְתֶּם יִלְכוּ, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. וּבַהֲנַשְׂאָם מֵעַל הָאָרֶץ יִנְשְׂאוּ
הָאוֹפָנִים לְעַמְתָּם. שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁהַחַיּוֹת הָאֵלֶּה נוֹסְעִים וְעוֹלִים, כֶּךָ
גַּם הֵם. מַה הַטַּעַם? מִשׁוֹם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפָנִים. רוּחַ הַחַיָּה – רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ שֶׁנוֹשֶׁבֶת וּמְכָה בְּכָל הָאוֹפָנִים לְלַכֵּת. נִמְצָא שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא
בְּדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה, הוּא נוֹשֵׂא אֶת מִי שֶׁנוֹשֵׂא אוֹתוֹ. בֵּא וּרְאֵה, שֶׁהָאָרוֹן
הָיָה נוֹשֵׂא אֶת מִי שֶׁנוֹשֵׂא אוֹתוֹ. אֵף כֵּן אֵין הַחַיּוֹת נוֹשְׂאוֹת אֶת הָאוֹפָנִים.
וְאֵם תֹּאמַר, כְּתוּב כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפָנִים – גַּם כֶּךָ, זֶה חַיָּה שֶׁהִיא
לְצַד יָמִין, לְצַד שְׂמָאל, וְלְצַד הַקֶּדְמִי וְלְצַד הָאַחֲרִי, וְזוֹהִי חַיָּה,
וְאֵלוֹ הֵן חַיּוֹת.

בְּתוֹב (יחזקאל י) הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּנִהַר כְּבָר.
זוֹהִי חַיָּה שֶׁמְרַבֶּעֶת לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְזוֹהִי שְׁעֹמְדַת
בְּכֶסֶף לְדַמּוֹת הָאָדָם, כְּכַתוּב (שם א) וְעַל דַּמּוֹת הַכֶּסֶף דַּמּוֹת כְּמִרְאֵה
אָדָם עָלָיו מְלַמְעֵלָה. וְהַכֹּל לְאוֹתָהּ דַּרְגָּה עֲלִיוֹנָה קְדוּשָׁה נִסְתָּרַת
שֶׁנִּקְרְאת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

וְזוֹ הַחַיָּה שְׁלֵמְטָה שְׁעֹמְדַת תַּחַת כָּל הַחַיּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת הַקְּדוּשׁוֹת,
מִשׁוֹם שֶׁיֵּשׁ חַיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת אֵלוֹ עַל אֵלוֹ. הַכֶּסֶף שֶׁתַּחַת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל זֶה הַדַּמּוֹת שֶׁל יַעֲקֹב. וְהַכֶּסֶף שְׁלֵמְטָה זֶה הַדַּמּוֹת שֶׁל דָּוִד, הִיא
הַמְרַבֶּעֶת לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. וּמִשׁוֹם כֶּךָ רוּחַ יוֹצֵאת מְלַמְעֵלָה
וְשׁוֹפֶעֶת וְנִמְשָׁכֶת מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה, עַד שֶׁמְכָה בְּכָל הַתַּחְתּוֹנִים שְׁלֵמְטָה,
וְאוֹתָהּ רוּחַ מְנַהֶיגָה אֶת הַכֹּל, וּמִתְקִין אֶת תְּקוּן הַכֹּל לְתַקֵּן.

(באותו גֹּן מִמֶּשׁ שֶׁיֵּשׁ תְּקוּן לְמַעַלָּה בְּאוֹתוֹ) וּבְאוֹתוֹ גֹּן מִמֶּשׁ מִתְתַּקֵּן לְמַטָּה. מַה
כְּתוּב לְמַעַלָּה? כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפָנִים. וְכַתוּב אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שְׁמָה
הַרוּחַ לְלַכֵּת יִלְכוּ. מַה כְּתוּב לְמַטָּה? וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. בְּמָה?
(לְמָה?) לְהִיּוֹת הַרוּחַ שֶׁל אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה שְׁלֵמְטָה בְּאוֹתָהּ הַדַּמּוֹת שֶׁל

הרוח העליונה, היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל, ומהחיה הזו יוצאת רוח להתקין הכל. גם כך משה. היא החיה, שנתנה רוח למטה להתקין הכל. משום כך כתוב, ויתן, וישם. ובכל שם רוח להתקין הכל.

בא וראה, בראשונה, במשכן שמשו עשה, הוא התקין אותו בסוד אותה דרגה עליונה שהוא עומד בה. במקדש ששלמה עשה, הוא תקן אותו בסוד נהר שיוצא מעדן, שהוא שלום הבית והוא מנוחת הבית. ועל פן בסוד המשכן הוא קרבת החביבות בדרגה (בסוד) של הגוף, אותה הדרגה של משה עומדת בה קרבת החביבות, ולא של מנוחה. כשבא שלמה והתקין את המקדש, אותו המקדש התתקן בסוד של חביבות המנוחה. ולכן כתוב בשלמה, הוא יהיה איש מנוחה.

ומשום כך, זה התקין בדרגה אחת, וזה התקין בדרגה אחת, דיוקנו של זה בזה. וסוד זה – (בראשית לו) אלה תלדות יעקב יוסף.

הראשית שהתחיל משה להתקין במקום הזה, שהוא צד הקדשה, הקים קימה של נקדה שעומדת באמצע שהיתה חשוכה ושקועה במקומה, ולא נראית ולא מאירה כלל. וראשית הכל הקים את הנקדה הזו ששקעה במקומה, ואחר כך כל היתר, שהוא בגינה של הנקדה הזו.

ואם נקדה זו לא היתה מתתקנת (מוקמת) בראשונה, כל מה שהתפשט ממנה לא יכול היה להתתקן. וכיון שנקדה זו הוקמה ומאירה, אז כל שאר התקון האחר התתקן, והתישבה במקומה. ועל פן, ויקם משה את המשכן. (אית) זו נקדה שהיתה חשוכה ושקועה במקומה. ואחר כך, ויתן את אדניו, אותם העמודים שהם מכאן ומכאן. (משום שיש אדנים ויש אדנים) וכלם היו מאה לחשבון, וכלם נחלקו למקומם, שכתוב מאת אדנים למאת הכפר כפר לאדן.

ואלו האדנים הרי בארנו, אבל לא כתוב בהם קימה, אלא ויתן, נתינה, לשים עליהם מה שצריך, משום שיש תחתונים ועליונים רוכבים זה על זה. ועל פן כתוב בהם נתינה.

באותה שעה שהנקדה הזו הוקמה, נשקע הצד האחר ולא נמחה כלל, שהרי אינו נמחה אלא לאותו העתיד לבא שימחה מן העולם, כמו שנתבאר, הוקם זה ונשקע זה.

וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו, אֲזַי הִתְחִיל לְהִתְחַזֵּק הַצַּד (הַרְוִים) הַזֶּה שֶׁל קְדוּשָׁה, וּכְשֶׁנִּתְּנוּ אֵלָיו הַעֲמוּדִים, נִשְׁקָעוּ כָּל אֵלָיו שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר וְנִכְנָסוּ לְנֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה, מִשּׁוּם שֶׁעָלָה הַצַּד הַזֶּה שֶׁל הַקְּדוּשָׁה הַעֲלִיוֹנָה, וְהוּא חָלְקוֹ לְהִתְעַלּוֹת, וְאֲזַי נִשְׁקָע הַצַּד הָאֲחֵר, וְנִכְנָס לְאוֹתוֹ נֶקֶב שֶׁל הַתְּהוֹם.

וְאֵלֵּמָּלָא שִׁישְׂרָאֵל חֲטָאוּ (בְּרֵאשׁוֹנָה), לֹא יָכוֹל לְשַׁלֵּט בְּעוֹלָם יוֹתֵר. וְאֲחֵר כֶּן אִף כֶּן חֲטָאוּ, וְהִמְשִׁיכוּ אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וּמֵאוֹתוֹ יוֹם לֹא הִיָּתְהָ עֲצָה, אֲלֵא לְתַת חֶלֶק לְאוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר בְּכָל – בְּסוּד הַקְּרִבְנוֹת וְהִנְסָכִים וְהַעוֹלוֹת. וּבֹא רְאֵה, מִשּׁוּם כֶּן הַעוֹלָה נִשְׂרָפֶת כְּלָה בְּאֵשׁ, לְהַכְנִיעַ אֶת הַצַּד הַזֶּה וּלְהַעֲלוֹת אֶת צַד הַקְּדוּשָׁה, וּמִשּׁוּם כֶּן, כְּשֶׁמָּשָׂה הַקִּים אֶת הַמְּקוֹם הַזֶּה, נִשְׁקָע הַמְּקוֹם הַזֶּה.

בֵּא וְרֵאֵה, וַיִּקָּם מִשָּׁה – זֶהוּ צַד הַקְּדוּשָׁה, וְנִשְׁקָע הַצַּד הָאֲחֵר הַטְּמֵא. וַיִּתֵּן – לְצַד הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, וְנִרְפָּה הַצַּד הָאֲחֵר הַטְּמֵא. וַיִּשֵּׁם – לְצַד הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, וְנִכְנָע הַצַּד הָאֲחֵר שֶׁל הַטְּמֵאָה. וְאֲחֵר כֶּן, וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו.

וְאֲחֵר כֶּן וַיִּקָּם. מָה הַטַּעַם? כִּדֵּי שֶׁתְּהִיָּה רֵאשִׁית וְסִיּוּם בְּקִימָה. הִתְחִיל בְּקִימָה וְסִיּוּם בְּקִימָה, מִשּׁוּם שֶׁבְּכָל צְרִיךְ קִימָה – רֵאשִׁית וְסִיּוּם. קִימָה בְּהִתְחַלָּה שֶׁהִתְרַפָּה הַצַּד הָאֲחֵר, וְזוֹהִי קִימָה לְצַד הַקְּדוּשָׁה, כִּדֵּי לְהִתְקִים וּלְעֲלוֹת לְמַעְלָה, לְהִיּוֹת הַתְּקָשְׁרוֹת אַחַת כְּרֵאוּי. מִשּׁוּם שֶׁכָּל זְמַן שֶׁקְדוּשָׁה שׁוֹלֵטֶת וְעוֹלָה, הַטְּמֵאָה נִשְׁפָּלֶת וּמִנְמַכֶּת לְמָטָה.

רֵאשׁ הַנִּקְדָּה שְׁעוֹמֶדֶת תַּחַת דְּרָגוֹת שֶׁבְּצַד הָאֲחֵר, הִיא רֵאשׁ הַדְּרָגָה שֶׁלְחוּץ, רֵאשׁ הַזֵּכֶר, וְעוֹמֵד רוֹכֵב עַל גְּמֵל אֶחָד, הוּא רֵאשׁ לְחוּץ שֶׁל עֶרְבּוֹב אֶחָד שֶׁל חֲשׂוֹן שְׁמַתְפַּשֵּׁט.

שֶׁבְּשִׁעְשִׁין יוֹצֵא מִתּוֹךְ רִגְזוֹ הַקְּשָׁה, מִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ עֲשָׂן, וְהוֹלֵךְ רִגְזוֹ אַחֵר רִגְזוֹ, זֶה עַל זֶה, וְזֶה רוֹכֵב וְשׁוֹלֵט עַל זֶה בְּמֵרָאָה שֶׁל זָכָר וְנִקְבָּה לְהִיּוֹת הַכֹּל רִגְזוֹ קִשָּׁה.

וּבְשִׁמְתַּחֲוִיל הָעֲשָׂן לְהִתְפַּשֵּׁט, דּוֹחֵק מִתּוֹךְ הַרְגְזוֹ בְּדַחֵק שֶׁל נִקְדָּה אַחַת לְהִתְפַּשֵּׁט, וְאֲחֵר כֶּן מִתְפַּשֵּׁט עֲשָׂן הַרְגְזוֹ בְּעַקְמִימוֹת, כְּמוֹ נִחַשׁ אֶחָד חָכֵם לְהִרְעוֹ.

הראש שמתחיל להתפשט, הוא דרגה חשוכה, עולה ויורד, הולך ופשט ונח במקומו, עד שעומדת הדרגה להתישב מאותו העשן שיוצא מתוך הרגז, והוא צל. צל על מקום אחר שנקרא מות. וכששניהם מתחברים כאחד, נקרא צלמות, והרי בארנו, שתי דרגות הן שמתחברות כאחד.

הצל הזה הוא ראשית של הנקדה התחתונה החיצונה, חשכה שמרחקת מהנקדה הקדושה שעומדת באמצע. וזוהי נקדה שלא עומדת ולא נרשמת בגוניה, וממנה מתפשטת התפשטות החוצה ולמטה, והיא שוקעת, ולא נראית ולא נרשמת.

זו התפשטה למטה, לימין ולשמאל, והתפשטה למטה לתוך החשכה כנגד אלף ומאה. שני עמודים נחקקים לצד זה ולצד זה, מתפשטת החשכה לתוך גון שחר ולא שחר, שהרי אין לו שום צבע שיתקיים בו. ובאותה התפשטות עומדות החשכות אותן ששמשו במצרים, שכתוב (שמות ט) ולא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים. וכתוב וימש חשך.

ההתפשטות הזו מתפשטת בכמה מינים, משנים אלו תוך אלו. בתוך אותה התפשטות יוצא זהר אחד שצבוע בזהב, וזהו זהב אדם. מתפשט הזהר הזה ומכסה את החשך של הראש, והוא הזהב שנכלל בו החשך.

החשך הזה מתפשט לימין ולשמאל, ומתוך שני הצדדים הללו יוצא גון אחד של כסף שלא זוהר. מתפשט הגון הזה של הכסף, ומכסה את החשך, ונכלל זה בזה ויורד למטה.

מתפשט החשך, ועומדות שתי חשכות, שעומדות (שיוצאות) בראש השחר, ומשם מתפשט ויוצא גון אחד של נחשת. ומשם מתפשט למטה אותו החשך, ועומד עמוד, ויוצא גון אחד שחר במראה של ברזל, והכל בסוד החשכה.

מבין שני העמודים יוצא עמוד אחד חשוף בחשכה, וכל הגוונים הללו נראים בו, וזוהי הערלה שמנהיגה זכר לנקבה להזדווג כאחד ולהיות אחד.

העמודים הללו ידועים בשבע דרגות גדולות (זכרים), הדרגה הראשונה היא הדרגה שעומדת בצד של החשכה הזו.

זו החשכה עולה תוף הסתרה של העשן של האש, זה כלול בגון של עשן, ובגון של אש, ובגון שחר. שלשת הגונים הללו נפרדים לכמה צדדים, להתעקם בעקמי העולם.

גון העשן הזה יורד לעולם ונכנס לכמה צדדים, וזה מתפשט בעולם, ומסית את רוחות האנשים לרגז, להסטות את דרכיהם ולהתחזק ברגזם. ועל זה כתוב, (תהלים פא) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר. לא יהיה בך אל זר - זה הזכר. ולא תשתחוה לאל נכר - זו הנקבה. זהו הרגז ששולט ומתחזק בעולם ונכנס לתוף בני האדם ומחזק אותם להרע.

גון האש, הגון הזה יורד לעולם, ונכנס לכמה צדדים להרע, להרג, ולשפך דמים ולקפח בני אדם, ועל זה כתוב, (משלי א) אם לאמרו לכה אתנו נארכה לדם נצפנה לנקי חנם. משום שיש שופכי דמים לחנם והורגים לחנם. ויש שופכי דמים והורגים בקרב, וזה מצד הזכר וזה מצד הנקבה. צד הזכר שופך דמים לחנם, כמו שאמרנו. צד הנקבה, כדי לערוך קרבות ולהרג אלה באלה, וכל הקרבות וההרג של אלה באלה באים מאותו צד של הנקבה.

גון שחר, גון זה יורד לעולם ויורד להתמנות על כל הפצועים והמפכים, ותפוסי גוף, וצלובים וחנוקים, להרע תמיד לבני אדם. שלשת הגונים הללו נפרדים לכמה צדדים של העולם ומתפשטים בתוף בני העולם.

גון העשן יורד לעולם, וזהו הגון הראשון שיוצא מתוף הנקדה השקועה מאותו הצל שאמרנו, שהוא סמא"ל, שרוכב על גמל, כמו שנתבאר, וגון העשן הזה נקרא קצפיא"ל הגדול. וזהו הרגז של בני אדם שמחזקים את הלב ברגז.

תחת זה ממנים אלף ויש מאות קבוצות, שהן רגז הגופים של בני אדם, משום שיש רגז ששולט בעולם לעשות דין. אבל זה (צד) הוא רגז ששולט ונכנס לגוף בני האדם שמתרגזים ברגז הזה. והרגז הזה הוא יסוד לכל שאר הגונים לעשות בהם בנין להרע, משום שהעשן הזה יוצא מתוף רגז האש העליונה שלוחטת, וזהו הראשון לאותה האש.

ארבעה רגזים נפרדים מאותו הרגז, ורגז הראשון נקרא רגז, וזהו שמרגז את לב בני האדם, וזהו שיוורד והולך ומסית את

בני האדם שמתרגזים ברגזם, וזהו שמושך את המשחית על העולם.
(ועל זה כתוב (חבקוק ג) ברגז רחם תזכר).

הרגז השני, זהו שיורד לעולם ומשוטט ומתפשט לכל הצדדים, וזה נקרא שנאה. וזה יורד ונכנס בבני אדם. וזה, כיון שהוא נכנס, נקרא משחית שקט, וזהו רגז ששוקק, וזהו שמשתתף באותו מקום של הנקבה. וזהו רגז של שתיקה שעומד בעקימות זהו הקשה מכלם, משום שהוא כמו הנחש, ששוקק תמיד והורג אחר כך.

הרגז השלישי, זהו רגז הפוך מהראשון – שהולך ומתחזק ולא שוקק, אלא נגלה אותו רגז, וכל מה שהוא מתגלה – כך נשבר בכל מה שהתגלה, ולא שוקק. כך נשבר, וכך נקרא: רגז שבור. הרגז הרביעי, ראשיתו חזק וסופו שבור, ועל כן זהו רגז שמהפך מן הראשון. משום כך זהו צד השבור מכלם. ועל כן הכל הוא בדרגה ראשונה.

דרגה שניה, היא דרגה שיוצאת מחשכה, וזהו גון חשוך שעומד מתוך החשכה הזו, משום שהכל קים מתוך החשכה ועומד בדרגות ידועות. וזה מתפשט מטה בגונים ידועים.

בדרגה הזו קימים שלש מאות צדדים נפרדים זה מזה, וכלם כלולים זה בזה. ואף על גב שמשנים זה מזה ומתגברים (ומאירים) זה מזה, הכל כלול זה בזה. ומשום כך כל הדרגות ידועות בצד הזה להרע.

מכאן יוצאים כל אלו המשחיתים המחבלים שמשוטטים בעולם ועושים דין בגלוי (בעולם) על המעשים הנסתרים שנעשו תוך החשך בסתר, והם משוטטים בעולם ועושים בהם דין בגלוי. ומשום כך, כל אלו שמשוטטים בעולם ועושים דין בגלוי, כלם עומדים כנגד בני אדם להזדמן תמיד אל אותם חטאים נסתרים שאמרנו, ואותם שנקראים אף וחמה, מתחברים עמם, ועושים דין על בני אדם. זה נעשה בעולם מבעלי הדין הללו שאמרנו.

דרגה זו עומדת תוך חשך ואש, שהוא סוד אחד, ומתוך דרגה זו נפרדות כמה דרגות חזקות (גברים) שעומדות תחת הצד של רקיע אחד, שנקרא רקיע שחר. דרגה שלישית זהו רקיע שמתפשט על כל אותן דרגות שהן אדמות כשושנה, ואלו נקראות הזרועות של הצד הזה.

תחת אלו מתפשטות למטה דרגות, עד שמגיעות לתוך דרגה שלישית (אותו רקיע שחר), משום שאלו שבדרגה השנייה יוצאים מתוך אותו הרקיע השחר ומשוטטות בעולם. אלו מימין, ואלו משמאל. אלו של הימין נפרדות לשלשה צדדים, שהם שלשה קשרים. ואלו של השמאל נפרדות לשלשה צדדים, שהם שלשה קשרים אחרים.

הקשר הראשון עומד למעלה. ועשן חשוף ברגו נקשר בו. בקשר הזה יש בו שלשה גונים חשוכים ומשנים זה מזה, ונכללים זה בזה. והקשר הזה הוא כפוף ולא מתפשט (נכנע), פרט לזמנים ידועים, וזה הנקרא עבר"ה.

והוא עומד ולא שוכך, משום שלא שוכך, פרט לזמן שישראל מקריבים קרבן למטה, משום שבאותו זמן שוכך הרגו ונכנע למטה ונחלש רגזו (חזקו), ולא יכול לשלט ולהתחזק. וכשזה נחלש, אז הקשר השני, שהוא באמצע, לא יכול לנסע ולהנהיג.

הקשר השני זהו שנקרא זעם, הקשר הזה הוא שנוסע ממקום למקום ומנהיג את כל שאר הקשרים, וכל שאר הקשרים כלם מתנהגים בו, וכלם מחזקים בקשר הזה. זהו שמנהיג את כל הצער שבעולם, משום שכשמתחבר בדרגה אחרת, לחבק את הנקבה, אז יורדים לעולם כל סוגי הצער וכל הדחקים וכל הצרות, שהרי אינם יכולים לשלט זה בלי זה. וכל הדרגות נתנו לנקבה לשלט ולהסטות את העולם, ואם לא שרוכב זה על זה ומתחברים זה לזה, לא יכולים לשלט.

בא וראה, כשהיה אדם בגן עדן להתעסק בעבודת רבונו, ירד סמא"ל הזה וכל אותן הדרגות שבו, והיה רוכב על אותו הנחש הרע כדי להסטות אותם, משום שאותו נחש שעמד תחתיו הוא עקם להסטות את בני האדם ולפתות אותם, משום שכתוב (משלי ה) כי נפת תטפנה שפתי זרה וחלק משמן חכה. וזה נותן כח, וזה עושה אמנות בעולם, וזה בלי זה לא יכולים לשלט.

משום כך, כאשר אותו הקשר של האמצע מתחבר בנקבה, אז הדינים יורדים וכל הדחקים לעולם. וכשזה לא מתחזק, שאינו נוסע, הכל נשבר ונכנע, שלא יכול לשלט. ועל פן הכל נשבר

ונכנע בסוד הקרבנות שלמטה. ועולה מי שעולה להתעטר למעלה ולהתברך מן העמק העליון, שמאיר לכל הפנים.

הקשר השלישי הוא קשה בחזק יתר, וזה נקרא צר"ה, משום שמה זה יוצאים שלטון להשרות דחקים ולעשות צרות לאנשים. והסוד של שלשת הקשרים הללו, שכתוב עברה וזעם וצרה. אלו שלשת קשרי הימין.

שלישה קשרים של שמאל, כשמתחזקים כאחד, אז אותו השמאל נקרא משלח"ת מלאכי רעים, משום שמהשמאל הזה נשלחים למטה ונוטלים חזק כל אותם המלאכים הרעים, אותם שיוצאים מהצד שלמטה, כמו שאמרנו, וכל זה מתוך הדרגה השנייה והדרגה השלישית.

הדרגה הרביעית, היא דרגה שעומדת מתוך עקם הרגז, גון האש. וזו נקראת אמצע, שהוא גוף שעומד בין שתי הזרועות. כאן יש להט שלוהט באדם כשושנה. מכאן יוצאים תקף לרדת למטה, לתקף ולשפך דמים. משום שזהו שנותן רשות ושלטון למטה לתקף ולשפך דמים, זה נובע לנקבה, וזה צריך את זה כמו שהגוף צריך את הנפש, והנפש אינה עושה אמנות אלא בגוף. ועל כן כל הפח וכל התקף יוצאים מכאן, להתקיף ולעשות אמנות בעולם להרע, כנקבה שמקבלת מהזכר תמיד.

בכל דרגה ודרגה ובכל קשר וקשר יש כמה ממנים וכמה גדודי מחבלים, שכלם מנהגים בשבילם, וכל המנהגים בגללם, כלם למטה, שהם חילותיה של הנקבה, ולכלם יש דרגה ידועה למעלה להיות מנהגים בה.

כמו שיש לצד העליון הקדוש היכלות ידועים לדרגות עליונות להכלל אלו באלו כן גם למטה (בחסד) בהפך, בצד האחר, יש דרגות לאותם היכלות הנקבה להכלל אלו באלו.

בדרגה הזו, שהיא רביעית, עומדים דינים רעים לרדת למטה ולהמסר לאותם שעושים דין רע קשה. מכאן יונקים את חזקם להתקיף ולהשלים אותו הדין שעושים. ומשום כך, כל הדרגות הללו כלולים בהם, בכל אותם ההיכלות התחתונים שלצד הנקבה שלמטה. אשרי חלקם של הצדיקים שמטים את דרכם מהדרך הזו

והולכים אחר יראת הקדוש ברוך הוא להתקדש בקדשת רבונם.
אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

הדרגה חמישית. הדרגה הזו נחלקת לשתי דרגות (צדדים), ימין
ושמאל. ואלו נקראים שוקים, משיגות להרע ולרדף, משום
שכאן הכח של הרדיפה של כל החלאים וכל הרעות שרודפים אחר
הרשעים, וכשהדין (הדרגה) הזה מתקרב, אזי (אסתר ג) הרצים יצאו
דחופים. ואותם הרצים הם למטה, לרוץ להרע. וכל אלו נקראים
רודפים, ועל זה כתוב (איכה ד) קלים היו רדפינו מנשרי שמים.

הדרגה הזו נחלקת לשני צדדים, לימין ולשמאל. שלשה קשרים
הם לימין, ושלשה קשרים הם לשמאל. והקשרים הללו,
ואותם הקשרים שאמרנו, כלם מסתכלים לאחור, משום שכל
הקשרים העליונים הקדושים מסתכלים לתוך הפנימיים לגוף, כמו
שנאמר (מלכים א-ט) וכל אחריהם ביתה. ואלו כלם מסתכלים לאחור.

מה בין זה לזה? אלא אלו הקשרים העליונים הקדושים כלם בסוד
של אדם, ומשום שהכל הוא בסוד של אדם, כתוב כל אחריהם
ביתה. והקשרים האחרים הללו שאמרנו, אותם קשרים של האמצע,
כלם מסתכלים לאחור, ואלו הם בסוד של בהמה. ומשום כך כל
אחריהם לאחור. והסוד הזה כמו שבארנו - (תהלים לו) אדם ובהמה
תושיע ה'. זה בצד של אדם, וזה בצד של הבהמה. וכך הקרבן עולה
- אדם ובהמה.

הקשר הראשון, בו עומד גןן של חשכה בתוך ערפל (בתוך טהר הערפל)
שצומח בקללה תחת האבן שעומדת עליו, שלא צומח. וזה
עומד על הזכאים שיש בהם זכיות, ואין להם זכות אבות להחזיק בה
ולהגן עליהם.

וקשרים אחרים רודפים אחר הרשעים שהטו את דרכם מקדם לכן,
ורודפים אחריהם, וכל אותם שרשם נראה בהם להיות
מכרים. משום שכל אלו שראויים להענש, מלאך אחד שליח קדוש,
שמצד הגבורה, יורד ורושם בהם רשם, ואותו הרשם מכר למעלה
לכל אותם בעלי הדין. וכשאותו רשם מכר להם - מי שראוי
לחלאים, מלקים אותו בחלאים. מי שראוי למכאובים ולשאר
הענשים, הכל רואים באותו הרשם.

ומשום כִּף כָּל אוֹתָם הַקְּשָׁרִים עוֹמְדִים לְאַחֹר, וּבוֹעֲטִים בְּאוֹתָם שְׁבוּעֲטִים בְּרַבּוֹנָם וּבְכָל אוֹתָם הָרְאוּיִים לְכַעֵט בָּהֶם, פָּרַט לְצַדִּיקִים וַחֲסִידִים וְשֵׁשׁ לָהֶם זְכוֹת אָבוֹת שְׂרוּדָפִים אַחֲרֵיהֶם חֲלָאִים, שְׂאֵלָה אֵין שׁוֹלְטִים בָּהֶם וְלֹא בָאִים לָהֶם חֲלָאִים מֵהַצַּד הַזֶּה.

ואם תֹּאמֶר, מֵאִיזָה מְקוֹם בָּאִים לָהֶם חֲלָאִים? בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב (ישעיה נב) וְה' חִפֵּץ דְּכָאוּ הַחֲלִי. וְה' חִפֵּץ דְּכָאוּ, רוֹצֵה לְהַכּוֹת אוֹתוֹ וּלְתַת לוֹ חֲלָאִים כְּדִי לְזַכּוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא מֵצַד הָאֲחֵר, וְאֵלָה נִקְרָאִים יְסוּרִים שֶׁל אֲהַבָּה, וְהַכּל בְּמִשְׁקַל אֶחָד שֶׁל הַקֹּדֶשׁ עוֹלָה.

הַדְרָגָה הַשְּׁשִׁית, זו נִקְרָאת עֲרֵלָה. וְזוֹ וְכָל אוֹתָן הַדְרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת לְמַטָּה, כִּלְּן נִקְרָאוֹת עֲרֵלָה, כִּי יוֹנְקוֹת מֵהַצַּד הַזֶּה. וְזֶה תוֹךְ סוּד שֶׁל נַח"שׁ בְּרַח (ישעיה כז), וְזֶה מֵיִנִּיק אֶת אוֹתוֹ נַח"שׁ עֲקֵלְתוֹ"ן (שם). וְכָל הַדְרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁנֶּאֱחָזוֹת בְּצַד הַזֶּה נִקְרָאוֹת בְּסוּר שֶׁל עֲרֵלָה, וְהַכּל בְּסוּד אֶחָד הוֹלְכִים.

ובא רֵאֵה, עַל זֶה כָּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שֶׁנִּנְטְעוּ בְּאַרְץ טָרָם הַשְּׂרִישׁוֹ, שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם רוּחַ שֶׁל הָעֲרֵלָה הַזֹּאת, וְעַל זֶה כְּתוּב, (ויקרא יט) וְעֲרֵלְתָם עֲרֵלְתוּ אֶת פְּרִי שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל. מִשׁוּם שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, חֲבִיבוֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד אֵלָיו, וְהִרְחִיק אוֹתָם מִכָּל הַדְרָכִים הָרַעוֹת וְצַדִּדִים הָרָעִים וְהַטְּמָאִים לְהַדְבִּק בְּצַד הַקֹּדֶשׁ. אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא.

אף על פי שאינו מבין הלשון מסגל לנשמה

וְלִטְעַנַּת פֶּת הַשְּׁלִישִׁי הֵגֵם שְׂאִין זוֹ טַעֲנָה בְּשִׁבִיל שְׂאִינוֹ מִבֵּין לְכַף לֹא יֵהָא רוֹצֵה לְהַבִּין הֵלֹא לֹא עֲלִיף לְגִמְרוּ. כְּתִיב: וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלֹא כְּתִיב וְהִבְנִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלִילָה אִם תִּבִּין תִּבִּין וְאִם לֹא שִׁכַר הַלְמוּד בְּיָדָהּ וְהָא רְאִיָּה מִסְפָּר הַזֵּהר שְׂאִי עַל פִּי שְׂאִינוֹ מִבֵּין הַלְשׁוֹן מִסְגֵּל לְנִשְׁמָה. (קל"ח פתחי חכמה בהקדמה)

הַחֲפֵץ חַיִּים: מְעוֹרָר לְכֻלָּם שִׁילְמוֹדוֹ כָּל שֶׁבַת אֶת הַזֵּהר שֶׁל אוֹתָהּ פְּרִשָּׁה וְאֶפְלוּ לְבַחּוּרִים

כְּתַב בְּהוֹסְפָה לִיסוּד יוֹסֵף (תקון א) דְּהַהֲגַבְלוֹת עַל לְמוּד הַקְּבֵלָה כְּגוֹן שִׁילְמוֹד מִפִּי מְקַבֵּל וְלֹא מִפִּי כְּתִבִים וְכוּ' זֶה לֹא נֶאֱמַר עַל לְמוּד סִפָּר הַזֵּהר עֵין שֵׁם. וְכֵן אֶמַר הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁלֹמֹה בְּלוֹךְ זְכָרוֹנוֹ צַדִּיק לְבָרְכָה מִשֵּׁם רַבּוֹ הַחֲפֵץ חַיִּים זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה שֶׁעַל לְמוּד סִפָּר הַזֵּהר אֵין שׁוּם הַגְּבֵלָה כִּי רַבּוֹ מְדַרְשׁ וְהִיא הַחֲפֵץ חַיִּים מְעוֹרָר לְכֻלָּם שִׁילְמוֹדוֹ כָּל שֶׁבַת אֶת הַזֵּהר שֶׁל אוֹתָהּ פְּרִשָּׁה וְאֶפְלוּ לְבַחּוּרִים. (הוֹסְפוֹת בְּנֵין יוֹסֵף)